

INFORMACIJOS

HANNOVER-KLEEFELD, HEGELSTRASSE 6 - TELEFON 51954

Nr. 41 - 42 /64-65/

1953 m. spalio mėn. 14 d.

PLB Vokietijos Krašto Valdybos
Informacijos yra savaitinis
Krašto Valdybos Organas, skiriamas
spaudai, rankraščio teisėmis.

Redakcijos, pasinaudojančios čia
dedamomis žiniomis ir straipsniais,
maloniai prašomos nurodyti šaltinį:
PLB Vok. "Informacijos".

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ VOKIETIJOJE

Nauji pareigūnai tremtinių reikalams

Federalinės pabėgėlių ministerijos referentas tremtinių reikalams, Oberregierungsrat WUSSOW, pašauktas užsienio reikalų ministerijos tarnybon, nes jis seniau priklausė tai ministerijai ir kurį laiką ėjo konsulo pareigas. Jo pareigas perima p. von Wilpert.

Oberregierungsrat Wussow savo tarnybos metu rodė lietuviams didelį draugiškumą ir pagarbą, augštai vertindamas lietuvių organizuotumą ir jų bendruomenės Vokietijoje sklandų ir disciplinuotą sugyvenimą. Krašto Valdyba, raštu padėkojusi p. Wussow už malonų bendradarbiavimą ir palinkėjusi jam geros kloties naujose pareigose, prašė palaikyti su lietuviais kontaktą ir ateityje.

Žem. Saksonijos vidaus reikalų m-jos buvusį referentą tremtinių reikalams, Oberregierungsrat Dr. Geffers, kuris, gavęs pakėlimą į Regierungsdirektor'ių, perėmė kitas pareigas, atsisveikinimo vizitui aplankė KV. pirmininkas, p. Pr. Zundė, ir KV. atstovas Žem. Saksonijos kraštui, p. A. Makarskas, ir įteikė Lietuvių Bendruomenės vardu dovaną, lietuvišką albumą su nuotraukomis iš lietuvių gyvenimo Vokietijoje. P. Geffers atsisveikindamas pažadėjo, kad ir netiesioginiai, remti toliau lietuvių pastangas ir dar kartą pabrėžė, kad jis lietuvių veiklą laiko pavyzdžiu kitoms tautybėms.

Vasario 16 Gimnazijos kėlimo parengimai

Kadangi gimnazijos perkėlimo išlaidos, vien tik žmonių ir

daiktų transportui, sudarys kelis tūkstančius DM., tai Krašto Valdyba rūpinasi gauti iš vokiečių įstaigų lėšų kėlimosi išlaidoms padengti. Krašto Valdyba prašo federalinės vyriausybės laikinų kreditų tiems reikalams, kol bus apsvarstyti ir išspręsti jos prašymai skirti tam tikslui pašalpa.

Krašto Valdyba taip pat prašo federalinės vyriausybės kreditų naujiems mokykliniams baldams įgyti, kad nereikėtų vežti skolintuosius baldus, kurie gali transporto neišlaikyti arba kurių transportas neišsimoka. Šiuos žygius KV daro, norėdama šį mėnesį būtinai praveisti gimnazijos perkėlimą į naujuosius rūmus.

Baigtas naujų Vasario 16 Gimnazijos namų remontas

Visi remonto ir perstatymo darbai naujuose gimnazijos namuose Rennhofo pilyje jau baigti ir patalpos išvalytos. Atlikti mūro ir tinkavimo darbai, dailių, įstiklinimo ir instaliacijos darbai bei įvestas centralinis šildymas.

Perstatymo darbai įvykdyti tik šalutinėse, iki šiol nenaujamose patalpose, kur išlaužti langai, įtaisytos durys bei įvestas šildymas, kad tos patalpos galėtų būti apgyvendintos.

Iš bendro naujų namų 1.539 kv.m. grindų ploto klasėms ir mokytojų kambariams tenka 313,5 kv.m. arba 20%, gyvenamosioms patalpoms /bendrabučiui ir butams/ 473,3 kv.m. arba 30%, salei ir 3 raštinės kambariams 122 kv.m. arba 8%, o prausykloms, WC, koridoriams, laiptams ir pan. 630,2 kv.m. arba 42%.

Prie šių patalpų prisideda dar 520 kv.m. grindų ploto gimnazijos sklype pastatytam pirktam barake, kuriame bus įrengta virtuvė, valgyklos salė ir klasės. Barako įrengimo darbai taip pat jau baigiami.

Bavarijos vyriausybės atsakymas dėl apklausinėjimų

Į Krašto Valdybos kreipimąsi dėl Memmingene vokiečių įstaigų įvykdytų apklausinėjimų lietuvių stovyklos gyventojų Bavarijos vidaus reikalų m-jos valstybės sekretorius pabėgėlių reikalams š. m. spalio mėn. 2 d. atsako, kad apklausinėjimas praveistas sąryšyje su gyventojų iškėlimu į naujai pastatytas kolonijas.

Didžioji perkeliamųjų gyventojų dalis esanti reikalinga pašalpų ir gyvenusių nuo atsikėlimo į Memmingeną iš tokių viešosios socialinės globos pašalpų. Apklausinėjimu norėta nustatyti ekonominį keliamųjų į kolonijas gyventojų pajėgumą ir apklausinėjimai įvykdyti neperžengiant įstatymų nuostatų.

Lietuvių paminklinis kryžius Augsburgėje

Š. m. spalio mėn. 3 d. 15 val. Augsburgėje įvyko iškilmingas lietuvių paminklinio kryžiaus atidengimas. Šis kryžius buvo pastatytas dar 1945 m. Augsburgėje stovyklose gyvenusių lietuvių tremties metams atminti, ir per aštuonis metus savo išvaizdą labai pakeitęs. Buvo kreiptasi į seniau Augsburgėje gyvenusius tautiečius, kurie daugumoje dabartiniu metu randasi Jungtinėje Amerikos Valstybėse, ir prašyta paramos šį taip brangų atminimą atnaujinti. Atsišaukimas

susilaukė greito reagavimo ir iš buvusių augsburgiečių, per Kan. V. Zakarauską ir Inž. J. Muloką, buvo tuoju gauta 61,- doleris. Piniigus gavo p. J. Balsys, kuris juos tuoju ir perdavė PLB Augsburgo Apylinkės Valdybai. Nemažai prie šio kryžiaus globos ir atnaujinimo prisidėjo ir vokiečių kunigaikštis Fuger, kuris jau anksčiau su vietiniais lietuviais palaikė artimus ryšius.

Iškilmės buvo atidarytos trumpu Apylinkės Valdybos pirmininkės Augustaitienės žodžiu, o išsamiai šio kryžiaus istorija buvo nupasakota seniausio apylinkės gyventojų J. Balsio. Baigdamas jis pareiškė nuoširdžią padėką visiems prisidėjusiems prie šio kryžiaus pastatymo, išlaikymo ir atnaujinimo.

Trys tautiškais rūbais apsirengusios lietuvaitės padėjo prie kryžiaus vainiką, o kun. Bunga tarė žodį, primindamas, kad kryžius per visus amžius buvo kančių ir mirties simbolis.

Po iškilnių buvo sugiedotas Tautos Himnas ir bendrai nusifotografuota.

Dr. A. Valiuškis organizuoja rėmėjus Hannoverio Vargo Mokyklai

Veterinarijos daktaras A. Valiuškis, gyvenęs ir baigęs mokslus Hannoveryje, o dabar įsikūręs Čikagoje, pradėjo organizuoti rėmėjus Hannoverio Vargo Mokyklai paremti ir išlaikyti. Jo užsimojimą entuzijastiškai, kaip, kad jis pats rašo, palaiko ir techniškai padeda įgyvendinti p. p. Jaras ir Palionis. Šis Rėmėjų Būrelis numatomas sudaryti išimtinai tik iš Hannoveryje studijavusių ir į JAV išemigravusių mūsų tautiečių.

Yra džiugu, kad dar viena tremties vargo mokykla turės savo globėjus, tuo atimdama PLB Vokietijos Krašto Valdybai dalį finansinės naštos.

IŠ VOKIEČIŲ SPAUDOS

Kerstenas reikalauja tarptautinio tribunolo

"Frankfurter Allgemeine" spalio mėn. 8 d. žinutėje praneša, kad JAV kongreso komisijos sovietų politikai Pabaltijy tirti pirmininkas Kerstenas reikalauja įsteigti tarptautinį tribunolą, kuris nuteistų Pabaltijy įvykdytų masinių žudynių kaltininkus.

"General-Anzeiger für Bonn und Umgegend" tos pačios dienos straipsnyje dar plačiau nupasakoja Kersteno praneštus jo ikšiolinio tyrimo davinius, pažymėdamas, kad kai kurie nustatyti sovietų žiaurumai Pabaltijy esą per baisūs, kad juos galima būtų aprašyti. Tarp kitko paminima, kad 1944 m. vienu atveju prekiniuose vagonuose buvo deportuota apie 2000 vaikų, kurių dalis vagonuose užduso. Straipsnis baigiamas šūkiu, kad teisybė turinti triumfuoti.

"Rhein-Zeitung" spalio 7 d. skelbia respublikonų partijos JV senate vado, senatoriaus Knowland, pareiškimą spaudos konferencijoje, kad jis pasipriešinsiąs nepuolimo paktui su sovietais kol šie neleis įvykdyti laisvus rinkimus Vokietijos sovietų zonoje, Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Vengrijoje, Bulgarijoje, Latvijoje, Lietuvoje ir Estijoje.

Panašių spaudos žinių yra daug ir provincijų laikraščiuose. Visose žiniose iškeliamas, dažnai stambiomis antraštelėmis, faktas, kad sovietai kaltinami masinėmis žudynėmis Pabaltijy ir kad reikalaujama kelti žudikams bylą ir juos teisti. "Pfälzische Volkszeitung" Kaiserslautern, pav., parašėteje dargi pabrėžia, kad šis amerikiečių kaltinimas keliamas su geroku pavėlavimu.

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Kur Neris tarp kolchozų vingiuoja

1945 metais papuoliau sovietų belaisvėn Karaliaučiuje. Su tūkstančiais kitų tokio pat likimo draugų buvau uždarytas karo belaisvių stovykloje. Buvome varomi įvairiausiems nepakeliamiems darbams, o maisto veik nedavė jokio. Mums visiems buvo aišku, kad rusai nori su mumis kuo skubiausiai susitvarkyti. Belaisviai mirė kasdien šimtais badu ar buvo sargybinių nušauti. Nematydamas kitos išeities ruošiausi iš stovyklos kaip nors pabėgti, nors tikrai žinojau, kad tik lavonu galėsiu laisvę pasiekti. Bet man jau buvo vistiek. Kartą, vykstant kolonai darbams, prasmukau pro sargybą ir pasileidau bėgti griūvėsių link. Nusilpusios kojos netoli tenunešė, o griūvant išgirdau rusišką "mat" ir automato šūvius. Kas darėsi vėliau, nežinau. Atmerkęs akis, pasijutau begulys ambulatorijoje, o šoną, lyg ugnim degino. Aš buvau gyvas ir tas mane neramino - žinojau, kad už mėginimą pabėgti mane pakars kitų belaisvių akivaizdoje. Bet likimas man buvo lėmęs kitaip. Kiek pasveikęs rusų tardomas aiškinausi, kad pabėgti nenorėjau - tik prie griūvėsių gulinčią bulvę paimti mėginau. Ar rusas mano pasaka patikėjo, nežinau, bet manęs nepakorė. Tai pirmas atsitikimas tais laikais, kad ir sargybinio automatas nepribaigė, o ir kartuvių karo belaisviui teko išvengti. Dabar, pasitikėdamas savo laime, dariau planą vistiek kaip nors iš šito pragaro ištrūkti. Ir, ačiū Dievui, vieną 1947 m. žiemos naktį, vien tik apatiniais rūbais, perlipau stovyklą supančią spygliuotą vielą, ir pasileidau nežinion. Pakely gavau iš gerų žmonių suplyšusias kelnes ir švarką.

Kadangi Rytprūsijuose jau senai buvo kalbama, kad Lietuvoje galima geriau nuo rusų pasislėpti ir gauti maisto, tai į ten ir patraukiau. Mano laimei Nemunas buvo gerai užšalęs, tai gana greitai ir laimingai atsidūriau jo antroje pusėje, o iš čia ir Lietuvoje. Kiek pakeliavęs pėsčiomis pasirūpinau maisto ir jau traukiniu pasileidau tolyn. Atsidūriau Kaišiadoryse, o iš čia vėl pėsčiomis apkeliauvau Musninkus, Kernavę, Liuliškius, Irdziškius, Gelvonis, Ukmergę, Jonavą ir kitas jau vardais pamirštas Lietuvos vietas. Visur buvau priimtas, kaip geriausias draugas, nors lietuviai ir žinojo, kad vokiečio šelpimas ir slėpimas galėjo jiems atnešti nelaimę.

Bekeliaujant, tekdavo kelyje susitikti daug kariškų sovietinių sunkvežimių, kuriais buvo tremiami lietuviai seneliai, ligonys, moterys ir maži vaikai. Baisiausia buvo tai 1948 metų pavasarį, kada masiniai trėmimai palietė veik visą Lietuvą. Kurį laiką ir aš pats slėpiausi miškuose, o tik trėmimams apriūmus grįžau pažiūrėti lankytų vietų, įsitikinti ar mano geradariai dar liko. Tik retą tesuradau dauguma sodybos buvo išplėštos, apgriautos, be langų ir durų. Jos liko tuščios ir be žmogaus, lyg šmėklos dykumoje. Ypatingai rudens metu, ūkaujant vėjui, šiurpas nukrėsdavo pro šalį einant.

Kiek pamenu iš Liuliškių ištremti: Laukys, Jankūnas ir bro-

liai Vilkevičiai. Vincas Vilkevičius buvo NKVD įskųstas stribo Barono, neva dalyvavęs prie žydų likvidavimų vokiečių okupacijos metu. Iš Sendvarių kaimo, prie Gelvonių, išvežtas Raškevičius, o iš Stefanavos - Antanas Strazdas.

Kai kur apie Musninkus buvo atvežta rusų kolonistų ir apgyvendinti ištremtųjų lietuvių ūkiuose. Tačiau partizanų persekiojami jie ilgai atvežtoje vietoje neišbūdavo - bėgdavo į miestus elgetauti ir vogti.

Gelvonių ir Musninkų apylinkėse populiariausias partizanas buvo K., slapyvardė "Dobilas". Jis buvo šių apylinkių partizanų grupės vadas ir su savo vyrais labai daug kraujo nuleido sovietams ir jų pakalikams lietuviams. Užtekdavo bet kur tik jo vardą paminėti, kai nešvarios sąžinės žmogus pradėdavo baimingai dairytis aplink. Iš jį pažinau asmeniškai ir tikrai galiu pasakyti, kad tai buvo vyras be baimės jausmo ir tikslą visada pasiekia. Vis dėl to ir jis žuvo, kaip išdavimo auka - vienas malūnininkas jį apgirdė miego milicijai. Buvo kalbama, kad juos sovietai sulikvidavo. Kiek vėliau vienas komunistas eigulys nušovė kitą žymų partizaną X. Iš medžioklinio šautuvo jam buvo visai demoliuota galva, kad jo niekas ir atpažinti negalėjo. Atvykę rusai spardė jo lavoną ir klausinėjo apylinkės žmones ar kas jo nepažįsta. Jei kas ir pažinojo, bet neišdavė.

Kalbantis su partizanais, jie labai skųsdavosi savo žiauriu likimu, bet vilties neprarasdavo, kad Lietuva ir vėl bus laisva. Ypatingai 1950 metais partizanų skaičius padaugėjo imant jaunus vyrus karinėn tarnybon.

Vilniaus krašte pirmieji kolchozai pradėti steigti tik 1950 metais. Iki tų metų dar buvo nesiryžtama tai padaryti, nes čia visi ūkininkai buvo smulkūs ir neturtingi, o sodybos labai išmėtytos.

Prie Musninkų veikia vienas sovchozas, kuriame daugiausia dirba rusai kolonistai. Iš Liuliškių, Minčiukų ir Pigančių kaimų padarytas kolchozas "Svajonė", o gretimais ir "Gegužės Pirmosios" kolchozas. Kiek toliau yra sovchozas vardu "Papiernia".

Sovchozuose gyvenimas buvo kiek geresnis nei kolchozuose, nes čia buvo šiek tiek už darbą mokama ir buvo dirbama tam tikrą nustatytą valandų skaičių. O kolchoze gyvenimas buvo tikrai neįmanomas - už atliktą normą buvo mokama natūra, kurios jokių būdu nepakakdavo pragyvenimui ir žmonės praktiškai badavo. Nustatytas darbo normas retai kuris pajėgdavo atlikti, nors dirbdavo nuo ankstyvo ryto iki vėlyvos nakties.

Susisiekimas visur Lietuvoje labai blogas. Ties Čiobiškiu ir Kernave per Nerį tilto nėra - veikia tik senas keltas. Iš Musninkų į Vilnių ir kitur nei autobusais, nei kitomis priemonėmis susisiekimas nepalaikomas. Autobusų ruožas yra tik Ukmergė-Širvintai-Maišiogala, bet šiuo ruožu keliauti reikia iš milicijos gauti tam specialų leidimą.

Veikiančios žinomos bažnyčios: Čiobiškyje, Musninkuose, Širvintuose ir Gelvonyse. Uždarytų bažnyčių yra Vilniuje. Čiobiškio ir Gelvonių klebonijose susisuko lizdus milicija ir stribai, o ku-

nigai yra prisiglaude pas žmones.

Nepriklausomybės laikų knygų pas žmones dar yra išlikę, bet slepiamos. Vytauto Didžiojo ir kitų Lietuvos kunigaikščių portretai laikomi paslėpti.

X kaime vienas pažįstamas turi po grindimis paslėpęs radio aparatą, savo laiku išimtą iš pašauto vokiečių lėktuvo. Pas jį ir man tekdavo dažnai pasiklausyti užsieni. 1950 metų vasarą daug kartų kartu klausiausi "Amerikos Balso" transliacijų. Žmonės yra labai nusivyle ir greitai išlaisvinimu netiki. Jie sako: "Pliurpia per radio daug, bet nieko nedaro..."

Man išvykstant Vokietijon, žmonės manes labai gailėjosi ir prašė pasakoti visiems, kas Lietuvoje darosi, tik neminėti jų pavardžių.

Lietuviai vokiečių pabėgėliams buvo labai atviri, geri ir nuoširdūs. Mes visur buvome laikomi savais žmonėmis ir visur kviečiami: ir į vestuves ir į laidotuves, žodžiu, ir pasisekimais ir liūdėsiu dalinomės kartu. Jei kuomet kur nors pakviestas nenuėidavai, tai žmonės labai pykdavo ir bardavo.

Nežiūrint sunkaus gyvenimo dabartinėje Lietuvoje, lietuviai nepraranda humoro. Yra daug liaudies sukurtų dainų ir satyrų, pašėpiančių okupantus, ir savųjų tarpe susirinkę laisvai pasijaukia ir padainuoja.

Taip baigia savo prisiminimus jaunas vokietis.